

NEWS

OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

SERIES OF SOCIAL AND HUMAN SCIENCES

ISSN 2224-5294

Volume 2, Number 306 (2016), 286 – 289

THE IMPORTANCE OF COMPETENT APPROACH IN THE MODERN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

A. S. Kairanova, Sh. I. Nurgozhina

Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan.
E-mail: kairanova@list.ru

Keywords: foreign language education, education competences, methods and approaches.

Abstract. The problem of polylinguism today is not only an urgent problem of our country but the whole world in the conditions of globalization and cyberspace requires from a man possession of several languages.

The President Nursultan Nazarbayev has paid special attention to the development of polylinguism in our country "... core value and features for our homeland are concepts such as Multiethnic and Multilingualism (i.e. possession of several languages)." According to the instructions of the Head of State, under the state program for 2011-2020, the use and development of language and the cultural program "Trilingual", said: "... by 2020 all Kazakhstani people should speak Kazakh and Russian languages by 95% and English 25%" [1, 2].

Education polylinguism does not only help to be the wave of the constant changes in the world, but also promotes youth adaptation to linguistic skills, as well as plans to create a sample of competent young people [3].

So, to meet the requirements mentioned above, we should pay special attention to the students of colleges and universities, in particular, students of language universities in obtaining not only a quality education from the previous generation, or replenish their number, but also the efficient usage of acquired knowledge, skills and abilities in practice and educate competence of the future generations of our people.

УДК 378.016:811.111

ҚАЗІРГІ ШЕТТІЛДІК БІЛІМ БЕРУДЕГІ КОМПЕТЕНТТИК (ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІК) ТӘСІЛДІҢ МАҢЫЗЫ

A. С. Қайранова, Ш. И. Нұрғожина

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан

Түйін сөздер: шеттілдік білім беру, құзыреттілік (компетенттік) тәсіл, әдіс-тәсілдер.

Аннотация. Қөптілділік мәселесі – Қазақстан үшін ғана емес, бүкіл әлемнің алдында тұрған көкейтесті мәселелердің бірі, себебі, жаһандану және киберкенестікке шыққан заман тілдерді білуді талап етеді.

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев қөптілді білімді дамытуға жіті назар аударып «...еліміздің маңызды құндылықтарының бірі және басты артықшылығы – көпұлттылық пен қөптілділік» деп атап көрсеткені белгілі. Президент жүктеген тапсырмаларға сәйкес, Тілдерді колдану мен дамытудың 2011–2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы мен «Тілдердің үштүғырылығы» мәдени бағдарламасында, Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011–2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында, 2020 жылға қарай «...барша қазақстандықтар қазақ тілін, орыс тілін 95% және 25% – ағылшын тілін менгеруі тиіс» дедінген [1,2].

Көптілді оқыту білім берудің қоршаған әлемде болып жаткан үдемелі өзгерістерге бейімделгіштігін күшейтетін лингвистикалық біліктілігі жоғары дамыған, бәсекеге қабілетті жастардың қалыптасуына септігін тигізетін тұжырымдамалық тұрғыдан жаңа үлгісін құруды қөздейді. Осы орайда үш тілде (қазақ, орыс, ағылшын) бірдей оқытуды білдіретін қөптілді оқыту бағдарламасының бірегейлігін атап өтү керек [3].

Сонымен қатар, колледж және жоғары оқу орындарында білім алғып жаткан студенттер, әсіресе болашак тіл мамандарына жан – жақты білім беріп қана қоймай, жоғары буыннан алған білім мен тәжірибелерін болашақта практикада оны тиімді етіп пайдаланып, еліміздегі білікті мамандардың қатарына қосылып қана қоймай, бәсекеге қабілетті жас ұрпақты тәрбиелеу қазіргі жас немесе болашақ маманға қойылатын талаптардың бірі болып отыр.

Шетел тілі мұғалімдерінің алдына қойылған міндет – тілдің негізгі құндылықтарын менгерген, ана тілінде және өзге тілде әлеуметтік-мәдени қарым-қатынасқа дайын, сөздік және сөздік емес құралдардың көмегімен қоршаған ортамен қарым-қатынас жасауға қабілетті көпмәдениетті жеке тұлғаны тәрбиелеу.

Осы міндеттерді жүзеге асыруда ең маңызды құрал - **Әдіс** – оқу-тәрбие жұмыстарының алдында түрған міндеттерді дұрыс орындау үшін мұғалім мен оқушылардың бірлесіп жұмыс істеу үшін қолданатын тәсілдері. Әдіс арқылы мақсатқа жету үшін істелетін жұмыстар ретке келтіріледі. Оқыту әдістері танымға қызығушылық туғызып, оқушының ақыл – ойын дамытады, ізденуге, жана білімді түсінуге ықпал етеді. Оқытуда ең басты нәрсе – оқушылардың танымдық жұмыстары болғандықтан оқыту әдістері ең анық фактілерді білуді қамтамасыз етеді, теория мен тәжірибенің арасын жақыннатады.

Шетел тлін оқыту әдістемесінде әдіспен қатар тәсілдің де аса маңызды орны бар, **тәсіл** – оқыту әдісінің элементі. Жоспарды хабарлау, оқушылардың зейінін сабакқа аудару, оқушылардың мұғалім көрсеткен іс – кимылдарды қайталай білуі, ақыл – ой жұмыстары тәсілге жатады. Тәсіл оқу материалын түсінуге үлес қосады.

Оқыту тәсілдерінің түрлери:

- ой, зейін, ес, қабылдау, қиялды жақсарту тәсілдері;
- мәселелі жағдаят тудыруға көмектесетін тәсілдер;
- оқушылардың сезімдеріне әсер ететін тәсілдер;
- жеке оқушылар арасындағы қарым-қатынасты басқару тәсілдері. Сонымен тәсілдер оқыту әдістерінің құрамына кіреді, әдістің жүзеге асуына ықпал етеді.[4]

Оқыту әдістерінің басты қызметі – оқыту, ынталандыру, дамыту, тәрбиелеу, ұйымдастыру. XIX ғасырдың 20-30 жылдарында Б.Е.Райков, К.П.Ягодовский түсіндіру, тәжірибелік, зерттеу, зертханалық әдістерін жетілдірді. Оқушылар сөзден, кітаптан, көрнекіліктен, тәжірибелік жұмыстардан білім алады. Осыны ескеріп 20-30 жылдарда Н.М. Верзилин, Е.Я. Голант сөздік, тәжірибелік, көрнекілік әдістерін ұсынады. Қазір компьютерлік жүйелер арқылы білім алу мүмкіндіктерінде жиі қолданысқа ие болуда. И.Я.Лернер, М.Н.Скаткин оқыту әдістерін оқушылардың танымдық жұмыстарының түріне қарай топтастырған. Авторлар балаларға ақыл-ой жұмысының, өз бетімен білім алудың жолдарын көрсетеді. Оқытушының басшылығымен жұмыс істейтін оқушылардың танымдық белсенділігі әртүрлі.

Оқыту әдістерін таңдау әдетте сабакқа оқу материалының мазмұнын таңдаған кезде жүреді. Ол дидактикалық мақсатқа, оқушылардың білім деңгейіне мұғалімнің өзінің дайындық деңгейіне байланысты. Әңгіме – оқу материалын ауызша баяндау. А. Байтұрсынов: "Сөзден әдемілеп әңгіме шығару өнері үй салу өнеріне ұқсас" дейді. Сөз өнерінің айшықты болуы сөздің дұрыстығына, тілдің анықтығына, дәлдігіне, көркемділігіне, тіл тазалығына байланысты екенін дәлелдей, алмастыру, кейіптеу, бейнелеу (ұқсату), әсірелеу тәсілдерінің мәнін ашады. Міржақып Дулатов: «Оқытудың баяндау, әңгіме, түсіндіру әдістеріне ерекше мән беріп, тұрмыс-салтқа, әдет-ғұрыпқа байланысты тақырыптарды әсерлі баяндаудың тәсілдерін көрсетіп берді. Ол "баланы толық жауап беруге әдеттендіру керек"», - дейді. Сөйтіп, оқытушы көркемдеп оқытудың жаңаша жолдарын ұсынып, мұғалімдерден соны іс-әрекеттерді талап етеді. "Балалар дұрыс оқи алмай, қинаған жерде мұғалім өзі оқып, көрсету лайық", - дейді.

Оқыту әдісін таңдауға ықпал ететін шарттар:

1. Оқыту әдістерін оның мақсат – міндеттеріне, оқушылардың жас және таным әрекетінің ерекшеліктеріне сай қолдану;
2. Мектептің материалдық – техникалық негізін ескеру;
3. Мектептің орналасқан жерін ескеру. Мысалы, қала мектептерінде оқушыларды өндіріс орындарына экскурсияға, ауыл мектептерінде мектеп жаңындағы участекелерге, табигатқа, ауылшаруашылық өндірісіне апару;

4. Мұғалімнің шығармашылығы және шеберлігі. Оқытудың нәтижелі өтуіне негіз болатын сабак мақсатының айқындығы. Себебі оқу материалын баяндауда негізгі идеясын немесе оқушылардың іс-әрекетін анықтап алмай, оқыту мақсатына жету мүмкін емес [5].

Оқытудың әдістері мен тәсілдеріне нақты анықтама берілді, енді қазіргі кезде шетел тілін оқытудың компетенттік немесе құзыреттіліктік тәсіл жайында толығырақ мәліметке сүйенейік.

Бүгінде білім беру үрдісін жандандырып отырған компетенттік немесе құзыреттіліктік тәсіл көптеген дамыған елдердегі білім беру стандартының жалпы тұжырымына сәйкес келеді, ол білім беру мазмұны мен оның сапасын бақылау жүйесінің компетенттік жүйесімен ауысуымен тікелей байланысты. Оның үстінен компетенттік тәсіл өзектілігі отандық білім берудің келесі тенденцияларымен бейнеленетін мәдени-білім беру мән-мөтінімен анықталады:

- Білім беру жүйелерінің бірлігі мен айқындылығы жойылып, еңбек нарығы және онымен байланысты білім беру қызметінің нарығы қалыптастырылды;

- Білім беру бағдарламаларының көптүрлілігі мен альтернативтілігі негізінде білім беру жүйесіндегі бәсекелестік пен коммерциялық факторы есті;

- Білім беру саласындағы мемлекет бағдарының өзгеруі: тоталдық жоспарлау мен бақылаудан – білім берудегі жалпы құқықтық басқаруға көшү жүзеге асырылды;

- Қазақстандық білімнің халықаралық білім беру жүйесіне енудегі болашағы айқындалды.

Ресейлік ғалымдардың пікірінше (Д.А.Иванов, В.К.Загвоздник, И.А.Зимняя және т.б.) компетенттік тәсіл білім берудің жаңа сапасына қол жеткізуі білдіреді. Ол білім үрдісінің бағыт өзгерісін, артықшылығын, даму мазмұнының ресурсын анықтайды. Бұл кездейсоқтық емес, әңгіме адам баласының білімнің жаңа өлшемі туралы болып отыр, өйткені білім, іскерлік, дағды білім сапасының деңгейін көрсетуді қанағаттандыра алмады [6].

Сонымен қатар, Құнанбаева С.С. монографиясында «компетенттік білім берудің» негізгі ерекшеліктері айқын анықталған:

– Білім берудің жеке тұлғаға бағытталуы, оқытылатын курстардың тұлғаның қызығушылығына байланысты іріктелу мүмкіндігі;

– Білім берудің дамытушылық және жас ерекшелігіне сай сипатта болуы;

– Әлеует және жеке тұлға үшін маңызды мәселелерді өз бетінше шеше алу іскерлігі;

– Мәселені шешуде іздену, шығармашылық тұрғыдан ойлануды қалыптастыру;

– Жеке тұлғаның өзін-өзі дамытуға бағдарлануы, әрбір тұлға ерекшелігін ескеру, шығармашылық тұрғыдан өзін-өзі дамыту және т.б.

Компетенттік білім берумен байланысты әлеуметтік түсінік білім беруде тұлғаны бағалауга, оның қоршаған ортамен байланысына жоғары көніл бөлінеді.

Қорытындылай келе, компетенттіліктің табиғатына тән нәрсе, ол тұлғаның өзін-өзі технологиялық тұрғыдан емес, жеке тәрбиесін қолдана отырып, қорытынды жасай алуынан туындаиды. Білім алушыға тек тапсырма беріп қойып, оны қалыптастыру мүмкін емес, ол оны шынайы жағдаяттағы әрекетті бағалап, оған қорытынды жасай отырып, соған сәйкес компетентті әрекеттер жасаған жағдайда қалыптастыру мүмкін болмақ.

ӘДЕБІЕТ

[1] Тілдерді қолдану мен дамытудың 2011–2012 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы.

[2] Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011–2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы.

[3] «Тілдердің ушитуғырылығы» мәдени бағдарламасы.

[4] Педагогика. Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей / Под. ред. П. И. Пидкасистого. – М.: Педаг. общество, 1998. – 640 с.

[5] Жұмабаев М. Педагогика. – Алматы: Ана тілі, 1992. – 160 б.

[6] Құнанбаева С.С. Қазіргі шеттілдік білім берудің теориясы мен практикасы. – Алматы: ҚазХКЖӘТУ, 2010. – 87-91 бб.

REFERENCES

[1] State program for 2011–2012 About use and development of languages. (in Kaz.).

[2] State program of RK for 2011–2020 About development of education. (in Kaz.).

- [3] Cultural program «About trilinguism». (in Kaz.).
- [4] Pedagogy. Textbook for students of pedagogical universities and teacher training colleges / Ed. P. I. Pidkasisty. M.: Pedag. obshchestvo, 1998. 640 p. (in Russ.).
- [5] Zhumabayev M. Pedagogy. Almaty: Rodnoy yazyk, 1992. 160 p. (in Kaz.).
- [6] Kunanbayeva S.S. Theory and practice of modern foreign language education. Almaty: Kaz UIRWL, 2010. P. 87-91. (in Russ.).

О ВАЖНОСТИ КОМПЕТЕНТНОГО ПОДХОДА В СОВРЕМЕННОМ ИНОЯЗЫЧНОМ ОБРАЗОВАНИИ

А. С. Қайранова, Ш. И. Нургожина

Казахский национальный педагогический университет им. Абая, Алматы, Казахстан

Ключевые слова: иноязычное образование, компетентностный подход, метод.

Аннотация. На сегодняшний день проблема полиязычия является актуальной проблемой не только для нашей страны, а всего мира в целом, потому что в условиях развития глобализации и киберпространства от человека требуют владения несколькими языками.

Президент Н. А. Назарбаев обратил особое внимание на развитие полиязычия в нашей стране: «... основной ценностью и особенностью для нашей Родины являются такие понятия, как «многонациональность и полиязычие (т.е. владение несколькими языками)». Согласно поручению Главы государства по государственной программе 2011–2020 гг. об использовании и развитии языка и программе «Трехязычия» была поставлена цель: «К 2020 году все казахстанцы должны овладевать казахским и русским языками на 95%, и английским языком на 25% » [1, 2].

Обучение полиязычию не только помогает быть на волне постоянных изменений в мире, но и способствует адаптации молодежи к лингвистическим навыкам, а также планирует создать образец компетентной молодежи [3].

Итак, чтобы соответствовать требованиям, указанным выше, следует уделить особое внимание студентам колледжей и вузов, в частности, студентам языковых вузов в получении не только качественного образования от предыдущего поколения или пополнения их ряда, но и эффективно использовать полученные ЗУН на практике и воспитывать компетентное будущее поколение нашего народа.

Поступила 2.12.2015г.